

עֵקֶדֶת יִצְחָק

ספור עֵקֶדֶת יִצְחָק על פי מדרשי חז"ל

יִשְׁמַעֲאֵל וְיִצְחָק הָיוּ אַחִים מֵאֵב – אַבְרָהָם – אֵדָה לֹא אַחִים מֵאֵם: יִשְׁמַעֲאֵל הָיָה בְּנוֹ שֶׁל הָגָר, הַשְׁפָּחָה, וְאֵלּוּ יִצְחָק הָיָה בֶּן שָׂרָה, אִשְׁתּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם. מִתְבָּרַר כִּי יִשְׁמַעֲאֵל לֹא חָבֵב בְּמִינְחָד אֶת יִצְחָק; הַמְדַּרְשׁ מְבִיא כִּי כָאֲשֶׁר הֵם הָיוּ יוֹצְאִים לַשָּׂדֶה, הָיָה יוֹרָה יִשְׁמַעֲאֵל חֲצִים לְעֶבֶר יִצְחָק בְּמִטְרָה לְהַרְג אוֹתוֹ. "זֶה רַק מִשְׁחָק", הוּא הָיָה אוֹמֵר.

פַּעַם אַחַת פָּרַץ וּכְוִחַ בֵּין יִשְׁמַעֲאֵל וְיִצְחָק, מִי חָבִיב יוֹתֵר עַל בּוֹרָא הָעוֹלָם. יִשְׁמַעֲאֵל טָעַן כִּי הוּא חָבִיב יוֹתֵר שֶׁכֵּן הוּא נִמּוֹל בְּגִיל 13, וְאֵלּוּ יִצְחָק טָעַן שֶׁדְּוָקָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מַעְדִּיף אֶת בְּרִית הַמִּלָּה שָׁלוֹ, שֶׁנֶּעֱרָכָה בְּגִיל שְׁמוֹנֶה יָמִים.

"אֵדָה כָּאֲשֶׁר עָרְכוּ לִי בְּרִית מִילָה הֵייתִי בֶּן 13, וְיִכְלָתִי לְהִתְנַגֵּד" טָעַן יִשְׁמַעֲאֵל, "וְאֵלּוּ אֲתָה הֵייתָ תִּינוּק. לֹא הֵייתָ לָךְ בְּרָרָה."

"נָכוֹן" הִשִּׁיב יִצְחָק, "אֵדָה בְּרִית מִילָה כְּרוּכָה בְּמַעַט דָּם. וְאֵלּוּ אִם בּוֹרָא הָעוֹלָם הָיָה מְבַקֵּשׁ מִמֶּנִּי לְהַשְׁחִט לְכַבּוֹדוֹ, הֵייתִי מְסַכֵּים לַעֲשׂוֹת זֹאת מִיָּד."

כְּשֶׁשָּׁמַע זֹאת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הוּא אָמַר: הִגִּיעַ הַזְּמַן לְנִסּוֹת אֶת אַבְרָהָם אָבִינוּ.

בְּאוֹתָם יָמִים יִצְחָק הָיָה בֶּן 37 שָׁנָה.

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבַקֵּשׁ מֵאַבְרָהָם אָבִינוּ לְהַעֲלוֹת אֶת בְּנוֹ לְעוֹלָה

כֵּן, בּוֹרָא הָעוֹלָם הִתְגַּלָּה לְאַבְרָהָם אָבִינוּ וְאָמַר לוֹ:

"אַבְרָהָם!"

וְאַבְרָהָם הִשִּׁיב: "הִנְנִי!"

"קַח נָא אֶת בְּנֶךְ יִחִידְךָ אֲשֶׁר אֶהְבֶּתָּ אֶת יִצְחָק, וְלֶךְ לָךְ אֶל אֶרֶץ הַמִּרְיָה, וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעוֹלָה עַל אֶחָד הַהָרִים אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ."

הַפְּסוּק מְבִיא רַק אֶת דִּבְרֵיו שֶׁל בּוֹרָא הָעוֹלָם, אֵדָה הַמְדַּרְשׁ מְבִיא אֶת תְּשׁוּבָתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם.

"בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ, קַח נָא אֶת בְּנֶךְ"

- "אינזה בון?" לא הבין אברהם.

"את יחידך."

- "שניהם יחידים. ישמעאל הוא בנה היחיד של הגר, ויצחק הוא בנה היחיד של שרה."

"אשר אהבת."

- "את שניהם אני אוהב!"

"את יצחק."

שתי סבות נאמרו לכך שהאלקים גלה לו אט-אט את הבן המיעד לקרבן: הראשונה, כדי להראות את גדל הנסיון ולתת לו שָׂכָר רב יותר בהתאם. השנייה, כדי שלא יאמרו שאברהם היה המום מבקשתו של ה' ולא היה לו זמן לחשב.

ועוד נאמר: בורא העולם אמר לאברהם קח נא, כאלו הוא מתחנן בפניו לעמד בנסיון. היה זה הנסיון העשירי מעשרת הנסיונות שנתנסה אברהם אבינו, וה' בקש ממנו לעמד בנסיון זה, הקשה מכלם, כדי שאנשים יראו כי נאמנותו לאלקים לא מטלת בספק.

יוצאים לדרך

השכם בבקר יוצא אברהם אבינו לחפש את חמורו. הוא לא מבזבז זמן ולא מחכה שאחד ממשרתיו יעשה זאת עבורו. מרב התלהבות ורצון לקיים את דברי בוראו, הוא עושה זאת בעצמו.

אברהם הולך יחד עם יצחק, ישמעאל ועבדו אליעזר. הוא לוקח עמו עצים וסכין, והם יוצאים לדרך.

הדרך אורכת שלושה ימים, שוב כדי שיהיה לאברהם וליצחק די זמן לחשב על מה שהם עומדים לעשות.

המדרש מספר כי בדרך השטן נסה להניא את אברהם ויצחק. הוא התחפש לזקן, נגש לאברהם ושאל אותו להיכן הוא הולך. כשאברהם דחה אותו בתרוץ כי הוא הולך להתפלל, שאל אותו השטן מדוע הוא הצטייד גם בסכין ובעצים. שוב נסה לדחות אותו אברהם כי אולי הם יתעכבו בדרך, ויהיה עליהם לשחט בהמות ולבשל את בשרם, אך אז גלה השטן את זהותו האמתית.

"כיצד אתה הולך לשחט את הבן שנולד לך בגיל מאה שנה?"

אברהם השיב לו כי הוא יקים את דבריו של השם, וגם אם הוא ינסה אותו בנסיון גדול מכך הוא יעמד בו.

ראה זאת השטן, והפך את עצמו לנהר גדול של מים שחסם את דרכם. לא הססו אברהם ויצחק ונכנסו לתוך המים. כאשר הגיעו המים עד צוארם, קרא אברהם לבורא העולם: "רבנו של עולם, אתה אמרת לי להעלות את בני לעולה – אך אם אני אטבע או יצחק יטבע, כיצד יתקדש שמך בעולמך?"

מיד גער ה' בשטן, הנהר התגבש והם המשיכו בדרכם.

הרגע מתקרב

ביום השלישי, רואה אברהם את הר המוריה מרחוק. הנה זה אותו הר בו עתיד להבנות בית המקדש. הוא שואל את יצחק מה הוא רואה. "אני רואה הר גבוה ונפה וענן קשור עליו" השיב יצחק. ישמעאל ואליעזר לעמת זאת לא רואים שום דבר מיוחד באפק. "יש כאן רק מדבר לכל ארך הדרך" הם אומרים.

"המתינו נא פה עם החמור" מבקש מהם אברהם, ומתקדם קדימה עם יצחק בנו.

אברהם מעמיס על שכם יצחק את העצים, בידו הוא לוקח את האש והספין "ויילכו שניהם יחדו..."

נראה כי יצחק מתחיל להבין מה עומד להתרחש. הוא שואל את אביו: "אבי! יש אש ועצים, אך היכן הששה לעולה?"

ואביו משיב לו: "אלוקים יבחר לו במה הוא יחפץ כקרבן."

למרות שיצחק מבין היטב את הרמז, הוא לא מהסס. "ויילכו שניהם יחדו", שניהם הלכו באותה שמחה ובזריזות לקיים את רצון בוראם.

אברהם בונה את המזבח, ויצחק מבקש ממנו לכפות אותו היטב, כדי שהוא לא יזוז מרב פחד, יפצע מן הספין וינהפך לבעל-מום. לפני שהוא נפרד מאביו הוא מבקש ממנו להעביר את החדשות העצובות לאמו, שרה, ברגעים המתאימים, כדי שלא תמות מרב צער.

ואז...

כְּשֶׁדָּמְעוֹת זֹלָגוֹת מֵעֵינָיו, מִנִּיף אַבְרָהָם אֶבְיָנוֹ אֶת הַסֶּכֶן כְּדִי לִשְׁחַט אֶת בְּנוֹ יִקְיָרוֹ.
בְּאוֹתָהּ שָׁעָה בָּכוּ מִלֵּאכֵי הַשָּׂרֵת לִפְנֵי בּוֹרָא הָעוֹלָם נוֹכַח רָגָעִים עֲצוּבִים אֵלָיו.

רָגַע לִפְנֵי שְׁשַׁחַט אַבְרָהָם אֶת בְּנוֹ, קָרָא לוֹ הָאֱלֹדִיקִים וְהוֹרָה לוֹ "אַל תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל הַנֶּעֱר, וְאַל תַּעֲשֶׂ לּוֹ מְאוּמָה!" הִזָּה זֶה נִסְיוֹן בְּלִבְד כְּדִי לְרַאוֹת הָאִם אֶתָּה אָכֵן יִרְאֵ אֱלֹדִיקִים. אַךְ כָּעֵת, כְּשֶׁעֲמַדְתָּ בְּנִסְיוֹן, הוֹרֵד אוֹתוֹ מִן הַמִּזְבֵּחַ.

"הָאִם לֹא אָמַרְתָּ לִּי לְהַעֲלוֹת אֶת בְּנִי לְעוֹלָה?" שָׁאַל אַבְרָהָם. "וְאִם כֵּן, מַדּוּעַ אֶתָּה מְשַׁנָּה אֶת דְּבָרֶיךָ?"

"לֹא אָמַרְתִּי כִּי תִשְׁחַטְהוּ לְעוֹלָה, אֲלָא שְׁתַּעֲלֶה אוֹתוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ" הִשִּׁיב הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
"עֲכָשׁוּ, שְׁהַעֲלִיתָ אוֹתוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ, קִיַּמְתָּ אֶת צוּוֹיִי."

בְּטָרִם יֵרֵד אַבְרָהָם מִן הַמִּזְבֵּחַ, הִיָּתָה בְּקִשָּׁה בְּפִיו. "כִּפִּי שְׁלֹא עֲרַעַרְתִּי עַל בְּקִשְׁתְּךָ לְהַעֲלוֹת אֶת יֶצְחָק לְעוֹלָה, לְמָרוֹת שְׁהַבְטַחְתָּ לִּי שֶׁהוּא וּבְנָיו יִמְשִׁיכוּ אֶת דָּרְכִי.

"כַּאֲשֶׁר בָּנָיו יַחְטְאוּ לְפָנֶיךָ, אֲנִי רֹאֶה כֹּאֲלוֹ אֶפְרָו שֶׁל יֶצְחָק צָבוּר וּמִנָּח עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ וּמַחֲוֹל לְעוֹנוֹתֵיהֶם!"

וּבוֹרָא הָעוֹלָם הִשִּׁיב לוֹ:

"בְּכָל פַּעַם שֶׁהִם יִתְקַעוּ לִפְנֵי בְּשׁוֹפָר, אֲזַכֵּר לָהֶם אֶת עֲקִדַּת יֶצְחָק."

"מַהוּ הַשּׁוֹפָר?" לֹא הִבִּין אַבְרָהָם, וּבוֹרָא הָעוֹלָם הִרְאָה לוֹ אֵיל שֶׁקֶרְנָיו נִתְקַעוּ בְּסִבְדּוֹ הַעֲצִים. אַבְרָהָם לָקַח אֶת הָאֵיל, וְהַעֲלָה אוֹתוֹ לְעוֹלָה.

"כִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאוּם ה'! כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה, וְלֹא חִשַּׁכְתָּ אֶת בְּנֶךָ אֶת יַחֲזִיקְךָ, כִּי בָרַךְ אֶבְרָכְךָ וְהִרְבָּה הִרְבָּה אֶת זֶרְעֶךָ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכַחֲוֹל אֲשֶׁר עַל שְׁפַת הַיָּם..."

אַחֲרֵי הָעֲקִידָה

הַמִּדְרָשׁ מְסַפֵּר כִּי הִשְׁטֵן סִפֵּר לְשָׂרָה אֶת כָּל סִפּוּר הָעֲקִידָה בְּפִרוּטְרוּט, וְנִשְׁמָתָהּ פָּרְחָה מֵרֵב פֶּחַד וְצָעַר. אַבְרָהָם הִתְנַשֵּׁב בְּבֵאֵר שְׁבַע, וְזָמַן קָצֵר לְאַחֵר-מִכֵּן הוּא הִחֵל לַעֲסֹק בְּמִקְרָא בְּחִפּוּשׁ כָּלָה לְבָנוֹ יֶצְחָק.